

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ tevékenysége 1970—1971

A beszámoló időszakában az 1970 decemberében rendezett III. Országos Könyvtárügyi Konferencia határozta meg alapjaiban a Könyvtártudományi és Módszertani Központ tevékenységét. Az 1970-es év az előkészület éve volt, amikor is egy sor tanulmánnyal, vizsgálattal, vitával járultunk hozzá mi is a konferencia téziseinek megalapozásához és megérleléséhez. A korábbi kezdeményezéseink és vállalkozásaink is mind a konferencia koncepciójának gyűjtőlencséjébe illeszkedve nyertek fokozott jelentőséget. Az 1971-es évvel pedig a KMK-ban is megkezdődött az a munka, amelynek célja a konferencia állásfoglalásainak, ajánlásainak realizálása.

A KMK, mint az országos könyvtárpolitika egyik szakmai bázisa, kutató és fejlesztő tevékenységét a legfontosabb feladatokra igyekezett koncentrálni. A III. Országos Könyvtárügyi Konferencia egyik előkészítő anyagaként készült el az *Alapelvek és követelmények a közművelődési könyvtárak távlati tervezéséhez* című kiadvány, amely a hosszabb idő óta formálódó korszerű közművelődési könyvtári koncepciót és az ellátás normatíváit fogalmazta meg. Bár csak 1972-ben jelent meg az erre a dokumentumra alapozott művelődésügyi miniszteri hivatalos állásfoglalás, mégis már 1971-ben megkezdtek egyes megyei könyvtárak 10—15 éves távra szóló hálózatfejlesztési terveik kidolgozását. E munkálatokhoz a KMK intenzív segítséget nyújtott. Jórészt ennek a közös tervező munkának köszönhető, hogy megerősödtek a KMK-t a fenntartó szervekhez fűző kapcsolatok. Rendszeres tájékoztatásukra 1970-ben szabadlapos szolgáltatás indult, amely a könyvtárpolitika aktuális kérdéseivel foglalkozik. Ugyancsak az orientálást szolgálta a tanácsi könyvtárak működését a statisztikai adatok alapján elemző füzet, amely a III. ötéves terv időszakát dolgozta fel. Második és harmadik alkalommal jelent meg a könyvtári ellátás adatait településenként bemutató kiadványunk; az 1971-es füzet már a szakszervezeti könyvtárakra is kiterjedt. A Művelődésügyi Minisztérium nógrádi, veszprémi, baranyai, győri és pécsi szakfelügyeleti vizsgálataihoz — amelyekben mi is részt vettünk — fentiek jó segédleteknek bizonyultak.

A korábban kidolgozott gépesítési irányelvek alapján szorgalmaztuk az országos gépesítési terv kidolgozását. Ebből a KMK-ra eső feladatok sorában felmértük a hazai könyvtárak gépesítettségi helyzetét (kiadványban tettük közzé és konferenciát rendeztünk róla), az elektronikus számítógépek könyvtári alkalmazásáról másfél éves továbbképző tanfolyamot szerveztünk, másodszer rendez-

tük meg rövidebb, a kézi lyukkártyákról szóló tanfolyamunkat, s több kiadványt jelentettünk meg, illetve készítettünk elő a gépesítés különféle területeiről. A gépesítési törekvésekhez szorosan kapcsolódott a könyvtári munkaszervezés kérdéseinek gondozása. Kis füzetet jelentettünk meg a könyvtári munkaszervezés alapfogalmairól, módszereiről. Közzé tettük 15 nagykönyvtár munkanormáit; e kiadványt elsősorban igazgatási-szervezési segédletnek tekintjük. Elkészítettük egy egyetemi és egy megyei könyvtár munkaerőmérlegét, s összeállítottuk a kisebb vállalati szakkönyvtárak műveletkataszterét.

Az állománygyarapítási kooperációban a KMK-ra az ösztönző, javaslattevő, a közös tapasztalatokat feldolgozó szerep esik. Többé-kevésbé rendszeres kapcsolatban álltunk az egyes kooperációs körökkel. Szorgalmaztuk a műszaki körök megalakulását; az OKDT elé terjesztettük a kooperáció helyzetét, s a fejlesztési irányokra vonatkozó javaslatokat; tanulmánygyűjteményt publikáltunk a hazai tapasztalatokról. Egyre inkább megerősödött az a fejlődési tendencia, amely a szűkebb állománygyarapítási kooperáció felől a tágabb értelemben vett, a könyvtári munkák és szolgáltatások egészét átölelő szakterületi kooperáció felé mutat. Ebben a felfogásban indultak a társadalomtudományi információs rendszer kialakítását célzó munkálatok, amelyekben tevékenyen részt vettünk.

Erősödött a KMK-n belül folytatott kutatási tevékenység, de a kutatásszervezést illetően lényeges előrehaladást nem tudtunk felmutatni. Ebben a vonatkozásban a kutatások regisztrálására korlátozódtunk továbbra is; a jövőt illetően azonban biztatónak látszik az a kutatásszervezési elképzelés és országos kutatási terv, amelyet az OKDT 1971-ben vitatott meg, s amelynek kidolgozásában közreműködtünk. Ezen az alapon a KMK aktívabb szerepet játszhat a kutatások szervezésében, egyes központi témák gondozásában. Saját kutatásainkat elsősorban az olvasás- és könyvtárszociológia területén folytattuk. Megkezdtük egy nagyobb szabású, a könyvtár pedagógiai lehetőségeit és határait kutató vállalkozás előkészítését. Indultak olyan vizsgálódások, kísérletek is, amelyek az irodalmi ízlésszint fejleszthetőségére, a szépirodalmi művek befogadására, a lektúr-olvasásra vonatkoznak. Feldolgoztuk a vidéki értelmiségnek a könyvtárakhoz fűződő kapcsolatait. A Népművelési Intézettel közösen három járási székhelyen megvizsgáltuk a könyvtárnak és a művelődési otthonnak a lakosság művelődésében betöltött szerepét. Az Országos Pedagógiai Könyvtárral együtt hozzákezdtünk a pedagógusok olvasási, tájékozódási, könyvtárhasználati szokásainak feltáráshoz. Kutatásaink másik irányát jelentik a szakirodalmi ellátottsági vizsgálatok. Lezártuk az állam- és jogtudomány, a szociológia és a lélektan terén folytatott munkálatokat, s az építésügy és a geológia terén az adatgyűjtés fázisát fejeztük be. Osztályozáselméleti kutatásunk keretében a magyar folyóiratcikkek címeinek logikai és nyelvtani elemzéséből kiindulva kívánunk tárgyszóalkotási következtetésekhez, illetve a szókapcsolatok általánosítható összefüggéseikhez jutni.

Jellemző volt a tárgyalt időszakra a szakszervezeti könyvtárügy problémáinak intenzív jelentkezése. A Szakszervezetek Országos Tanácsa felkérésére javaslatot dolgoztunk ki a szakszervezeti könyvtárpolitika koncepciójára, majd ennek alapján kimunkáltuk a szakszervezeti könyvtárak követelményrendszerét és fejlesztési irányelveit. Ez utóbbi 1971-ben jelent meg a SZOT Elnökségének ajánlásaként. Ehhez az alapvető dokumentumhoz csatlakoztatva tették közzé a szakszervezeti könyvtárak állományalakításával foglalkozó irányelveket is, és megkezdődtek az új szervezeti és működési szabályzat munkálatai. A SZOT

illetékes osztálya kezdeményezésére indult néhány olyan vállalkozásunk, amelyek hatása túlnyúl a szakszervezeti könyvtárügy határain. Ilyen például a kórházi betegek könyvtári ellátásának régóta aktuális, de máig meg nem oldott problémája: javaslatot dolgoztunk ki az ellátás szervezeti kereteire és működési-fenntartási normatíváira. A szakszervezeti hírlapolvasók módszertani útmutatójának és mintegy 800 tételes ajánló jegyzékének kézírata elkészült; ezt a segédletet a tanácsi közművelődési könyvtárak periodikarészlegei is haszonnal forgathatják majd. *Az olvasó munkásért* című módszertani kiadványt, amely elsősorban a munkásközösségek, a szocialista brigádok, a munkásszállások lakóinak olvasási kultúrájával foglalkozik, szélesebb körben is alkalmazni lehet.

A könyvtári szolgálat hatékonyságának növelése érdekében igen változatos tevékenységet fejtettünk ki. Minden módon igyekeztünk támogatni azokat a mozgalmakat, amelyek célja az olvasási kultúra elterjesztése és színvonalának emelése. Közreműködtünk az „Olvasó népért” mozgalomban, nagy részt vállaltunk az orosz és a szovjet irodalmat népszerűsítő „Kell a jó könyv” elnevezésű mozgalom előkészítésében, megszervezésében, s kísérletképpen „Kultúránk mér-földkövei” néven, egyelőre csak néhány könyvtárban, olyan olvasómozgalmat indítottunk meg, amelynek lényege, hogy egy 20—30 tagból álló együttes vállalkozik 8—10 közös megállapodással kijelölt mű el- vagy újraolvasására, megvitatására. Felszabadulásunk 25. és Lenin születésének 100. évfordulójára útmutatókat, különféle segédleteket bocsátottunk a könyvtárak rendelkezésére. 1971 második felében bekapcsolódtunk a Nemzetközi Könyvév hazai előkészületeibe: összegyűjtöttük a könyvtárak terveit, egyeztettük őket, s megjelentettük a nemzetközi könyvévi bulletin magyar verziójának első számát. Elkészítettünk és szétosztottunk néhány propagandaanyagot (plakát, prospektus, röplap), s szorgalmaztuk az egyes könyvtárak által készített propagandaanyagok szélesebb körben való hasznosítását. A könyvtárak propagandistái számára hat foglalkozásból álló reprográfiai tanfolyamot indítottunk.

Az egyes olvasói rétegek ellátásának javítása, illetve a speciális igények kielégítése volt az alábbi munkálatok célja. Hosszú szünet után, az érdekeltek sürgetésére indítottuk 1970-ben gyerekkönyvtárosi továbbképző tanfolyamunkat, amelynek záróvizsgái 1972 elején lesznek. A szakosító tanfolyam jegyzetei egyúttal módszertani útmutatókként is használhatók. Megkezdjük a gyerekkönyvtári állományok elemzését, mind tartalmi, mind formai szempontból. Közreműködtünk a megyei gyerekkönyvtáros napok szervezésében. Új munkaterületként jelentkezett az ifjúsági korosztály sajátos szükségleteinek tanulmányozása, s az ennek megfelelő könyvtári szolgálat kibontakoztatása. Első lépésként felmértük a nemzetközi tapasztalatokat, majd megkezdjük a hazai gyakorlat támogatását. Megjelentettük útmutatónkat a hátrányos helyzetű fiatalok könyvtári ellátásáról, egy másik füzetünk pedig a könyvtáraknak a pályaválasztási tanácsadásban betölthető szerepéről szól. Miskolcon a kísérleti ifjúsági könyvtár szervezésében működtünk közre. Lektorálásra készen áll a fiatalok könyvtárhasználati kalauzáinak kézírata. Nagy erőfeszítéseket tettünk nemzetiségeink könyvtári ellátása fejlesztése érdekében. Felmértük olvasási kultúrájuk helyzetét, tájegységenként konferenciákat szerveztünk az érdekeltektől részvételével, a Művelődésügyi Minisztérium által rendelkezésre bocsátott összegből könyveket vásároltunk a nemzetiségi könyvtárak számára. Megjelentettük a tervszerű állományfejlesztés érdekében a német törzsanyagjegyzéket, s nyomdakész állapotban van a román

jegyzék kézírata is. Hozzákezdünk a főiskolai könyvtárak problémakörének vizsgálatához: felmértük adottságaikat, működési körülményeiket. A következő években nagy figyelmet kívánunk fordítani könyvtárügyünk e fontosságban növekvő, de viszonylag elmaradt könyvtártípusára. A helyismereti gyűjtemények aktuális kérdéseiről konferenciát rendeztünk, amelynek egyik legfőbb eredményének a nemzeti könyvtár és a megyei könyvtárak e területen való együttműködésének szorosabbra fonódását látjuk. Számos esetben konzultáltunk e gyűjtemények gondozóival, részt vettünk az e témával foglalkozó országos tanácskozásokon. Kidolgoztuk egy helyismereti kézikönyv tervezetét, s megindítottuk munkálatait. Áttörést sikerült elérni a zenei szolgáltatásokat illetően. A Művelődésügyi Minisztérium anyagi támogatásával 11 helyen hoztunk létre zenei gyűjteményt. A könyvtárosok felkészítése érdekében 1970-ben Egervárott, 1971-ben Szombathelyen rendeztünk egyhetes tanfolyamot, majd a Magyar Könyvtárosok Egyesülete zenei szekciójának közreműködésével másfél éves továbbképző tanfolyamot készítettünk elő számukra. Három útmutatót jelentettünk meg e témakörben, s az OKDT elé vittük e szolgáltatás helyzetét feltáró és fejlesztési irányait kijelölő anyagunkat. Megkeztük egy diszkográfia összeállítását, amely állománygyarapítási segédletül kíván szolgálni. Végül megemlítjük, hogy a zalaegerszegi Megyei Könyvtár vállalkozását támogatva szabványgyűjtemény felállításához nyújtottunk segítséget.

Igen nagy erőket kötöttek le folyamatos szolgáltatásaink, amelyek tulajdonképpen alapozó jellegűek, nemcsak a KMK, de jónéhány könyvtár számára is. A könyvtárosképző szaktanfolyam esti és levelező tagozatán 1970-ben 242, 1971-ben 293 hallgatót oktattunk. A mi tanfolyamainkon 20, illetve 57 hallgató végzett, az Országos Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ, valamint az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ tanfolyamain pedig további 92, illetve 57 hallgató. A szaktanfolyamot végzetek hátrányos helyzetbe kerülnek a tanítóképző intézetek oklevelével rendelkezőkkel szemben, noha szakmai felkészültségük eléri ugyanazt a színvonalat. E visszas helyzet felszámolására javaslatokat dolgoztunk ki és terjesztettünk elő. Az *Új Könyvek* c. félhavonta megjelenő állománygyarapítási tanácsadó folyóiratunk zökkenőmentesen látta el feladatát. A szerkesztői munka ellenőrzése érdekében nagyszabású vizsgálódásokat folytattunk, amelybe külső szakembereket is bevontunk. A következő lépés a használóktól bekért vélemények feldolgozása lesz. A folyóirat első öt évfolyamáról betűrendes, szakrendi és tárgyszavas indexet készítettünk; a tárgyszóindex 1971-ben már nyomdába került. Az *Eseménynaptár* c. negyedévenként megjelenő propaganda és kiállítási segédlet jól töltötte be feladatát. 1970-ben új rovatot nyitottunk benne, sajtószemle címmel, amit 1971-ben önálló, szabadlapos kiadványként jelentettünk meg. E két év folyamán szilárdítottuk meg az 1969-ben újjászervezett szakirodalmi tájékoztatási rendszerünket. A *Gyorstájékoztató a Magyar Könyvtártudományi Irodalomról*, a *Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom* és a *Könyvtári Figyelő* megállapodott szerkesztési elvek szerint, rendszeresen jelent meg. Kiegészítésképpen egy-egy témáról, fontosabb monográfiákról dokumentációs füzeteket adtunk ki. A könyvtári munka legkülönbélebb területein álltunk a hozzánk forduló könyvtárak, könyvtárosok rendelkezésére tanáccsal, konzultációval. Különösen a könyvtárépítési és berendezési tanácsadó szolgálatunk érdemel említést. Ennek keretében dolgoztunk ki a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központja és néhány kerületi, kerületközi könyvtá-

rának a tervezési programját, hasonlóképpen az új kecskeméti megyei könyvtárét, nem szólva számos kisebb könyvtáréről. Részt vettünk a szegedi könyvtár-építési pályázat zsűrijében is. A könyvtárépítési tapasztalatok rendszeres feldolgozása érdekében 1971 második felében sorra jártuk új vagy átalakított könyvtárainkat; megállapításainkat kiadványban tervezzük közzétenni.

Nemzetközi kapcsolataink örvedetesen alakultak, erősödött, folyamatosabbá vált az együttműködés külföldi partnereinkkel, különösen a szocialista országok viszonylatában. Több nemzetközi konferencián vettünk részt, ilyen témákban mint pl. olvasáskutatás, kölcsönzéspépesítés, gyerekkönyvtárügy stb. Munkatársaink számos cikket publikáltak külföldi szakfolyóiratokban. Külön említést érdemel a szocialista országok könyvtári központjainak 1970-ben Berlinben tartott konferenciája, ahol öt referátummal szerepeltünk; a szocialista országok könyvtárépítési és berendezési konferenciája, amelyet mi szerveztünk, s végül, de nem utolsó sorban az 1971. évi budapesti szovjet—magyar könyvtárügyi szeminárium, amelynek előkészítésében és lebonyolításában nagy részt vállaltunk. IFLA-kapcsolataink is előnyösen alakultak: a Moszkvában rendezett közgyűlésen három referátummal szerepeltünk, s közreműködtünk a közművelődési könyvtári ellátás normatíváit kidolgozó munkabizottságban, valamint a statisztikai munkabizottságban. Megkezdtük előkészületeinket az 1972-es, Budapesten sorra kerülő közgyűlésre, s elkészítettük a Magyar Könyvtárosok Egyesületével együttműködve a magyar könyvtárügyet angol, német és orosz nyelven bemutató kiadvány kéziratát. Ide tartozik az is, hogy a külföldi könyvtárosok tájékoztatására, s a magyar könyvtárügy eredményeinek megismertetésére előkészítettük egy angol nyelvű referáló lap megindulását; a lap a magyar könyvtári és dokumentációs szakirodalom javát, évente mintegy 100—120 tételt fog bő ismertetéssel közölni.

Befejezésül egyetlen megyejegyzés. A beszámoló nem utalhatott minden esetben arra, hogy a KMK feladatait számos könyvtár, számos külső munkatárs bevonásával oldotta meg. Véleményünk szerint ez a helyes munkamódszer, ezt az utat kívánjuk a jövőben is követni, csakis így töltheti be a KMK a magyar könyvtárügyben ráháramló feladatkört. Ezért ezt az alkalmat is megragadjuk, hogy a KMK minden dolgozója nevében köszönetet mondjunk a könyvtáraknak és könyvtárosoknak ügyszeretetükért, segítségükért, együttműködési készségükért, amellyel a közös ügyet szolgálták.

(Összeállította: Papp István)

A Könyvtártudományi és Módszertani Központ kiadványai

1970 folyamán jelentek meg:

a) *Önálló kiadványok:*

1. *Állománygyarapítás a szakszervezeti könyvtárakban (1966—1968).* 47 l.
2. *Domokos Miklósné: Számítógépek alkalmazása a tájékoztatásban.* 84 l. (Könyvtárgépesítési füzetek. 9.)
3. *Fogarassy Miklós: Szakirodalmi forrásismeret. Irodalomtudomány.* 96 l. (A könyvtárosképzés füzetei.)
4. *Gráfné Forrai Magdolna: Gyakorlati tanácsok a közművelődési fonotékák számára.* 16 l. (Módszertani levél a fonotékák számára. 1.)
5. *Gyűjtőköri konferencia. Budapest, 1969.* Előadások, hozzászólások. 122 l.
6. *Héthy Zoltán: Helyismereti tevékenység a könyvtárakban.* (Bibliográfia.) 56 l.

7. *Horváth Tibor: Általános szervezési ismeretek könyvtárosok számára.* 87 l. (Könyvtárgépesítési füzetek. 10.)
8. *Horváth Tibor: Szervezési ismeretek a számítógépek tájékoztatási alkalmazásához.* 1—2. 135 l.
9. *Kamarás István—Polónyi Péter: Értelmiség, olvasás, könyvtár.* (Kutatási jelentés a vidéki értelmiség körében végzett vizsgálatról.) + (Vizsgálat a könyvtárak felől.) 88, 24 l.
10. *Könyvtári törzsanyagjegyzék és olvasási tanácsadó a német irodalom köréből.* VIII, 236 l.
11. *Könyvtári törzsanyagjegyzék és olvasási tanácsadó a szlovák irodalom köréből.* VIII, 224 l.
12. *Molnár Imre: Peremlyukkártyás tájékoztató rendszerek szervezési problémái.* 64 l. (Könyvtárgépesítési füzetek. 7.)
13. *Nagy Attila: Az érdeklődés vizsgálatának és felkeltésének kérdései.* [2] 66 l.
14. *Pethes Iván: A fonotéka. Hangstúdiók szervezése, működtetése a könyvtárakban.* 79 l. + 1 mell.
15. *Sárdy Péter: Matematikai bevezetés a számítógépek tájékoztatási alkalmazásához.* [2], 70 l.
16. *Sárdy Péter: A tudományos és szakkönyvtárak 1968. évi statisztikai adatainak elemzése.* 70 l.
17. *Szakirodalmi ellátottság és tájékoztatás a lélektan területén.* (Sárdy Péter: A lélektan szakirodalmi ellátottságának vizsgálata. + Bánlaky Éva: A lélektani szakirodalmi tájékoztatás helyzete és feladatai Magyarországon.) 82 l.
18. *A szakirodalmi tájékoztatás gépesítése Magyarországon.* (Orosz Gábor: A magyar tájékoztatás gépesítési törekvések és eredmények. + A szakirodalmi tájékoztatás gépesítésének a helyzete a magyar könyvtárakban.) 88 l. (Könyvtárgépesítési füzetek. 8.)
19. *A szakirodalmi tájékoztatás gépesítésének helyzete a magyar könyvtárakban.* 34 l.
20. *Varga Dénes: Bevezetés a számítógépek nem rutinjellegű programozásába.* 1. *Objektumok, relációk, műveletek.* 117 l. 2. *Gépresabott programozó nyelvek.* 108 l.
21. *Varga Tibor: Elektronikus számítógépek szerkezeti felépítése és általános ismertetése.* [3], 37 l.

b) Időszaki kiadványok:

22. *Eseménymaptár.* Módszertani útmutatás, ajánló bibliográfia és kiállítás segédanyag a negyedév fontosabb évfordulóihoz. 1—4. sz. + Felszabadulási különszám.
23. *Gyors tájékoztató a Magyar Könyvtártudományi Irodalomról.* 1—4. szám + mutató.
24. *Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom.* Referáló lap. 1—4. szám.
25. *Könyvtári Figyelő.* 1—4. szám.
26. *Új Könyvek.* Könyvtárak állománygyarapítási tanácsadója. 1—25. szám + mutató.

1971. folyamán jelentek meg:

a) Önálló kiadványok:

1. *Bartha Andrásné—Futala Tibor—Könyves-Tóth Lilla: A közművelődési könyvtárak feladatai a művelődési hátránnyal induló gyermekek és fiatalok segítésében.* 48 l.
2. *Csoportos foglalkozás a gyermekkönyvtárakban.* (Tanulmánygyűjtemény.) 155 l.
3. *Farkas László: Néhány újabb könyvtári törvény összehasonlító vizsgálata.* 40 l.
4. *Greza Gyula: A közművelődési könyvtárak fonotékáinak feladata a zenei ismeretterjesztésben.* 48 l. (Módszertani levél fonotékák számára. 2.)
5. *A gyűjtőkori együttműködés kérdései.* 1. *Tanulmányok.* 1971. 60 l.
6. *Kamarás István: Az olvasó munkásért.* (Függelék: Nagy Attila: A munkásközösségek vizsgálata szociálpszichológiai szempontból.) 71 l.
7. *Könyves-Tóth Lilla: A közművelődési könyvtárak feladatai a fiatalok pályaválasztásának segítésében. A pályaválasztás irodalma.* 24 l.
8. *Makay Árpád: Számítógépek könyvtári és dokumentációs alkalmazása.* 49 l.
9. *Munkateljesítmény-normák a tudományos és szakkönyvtárakban.* (Bereczky László: A munkanormák és kidolgozásuk néhány módszere. + Cholnoky Győző: A magyar tudományos és szakkönyvtárak munkateljesítmény normatívái.) 117 l. + 3 mell.

10. Pétervári László Béla: *Korszerű másoló eljárások és készülékek*. 1. 192 l. (Könyvtárgépesítési füzetek. 11.)
11. Rácz Aranka: *A gyermekek könyvtári ellátásának fejlődése. Nemzetközi történeti áttekintés*. 85 l.
12. Urosvics Daniló: *A nemzetiségek anyanyelvi olvasási kultúrájának fejlesztése*. 34 l.

b) *Időszakos kiadványok*

13. *Események — Évfordulók*. 1971. 97 l.
14. *Eseménynaptár*. Módszertani útmutatás. Ajánló bibliográfia és kiállítási segédanyag a negyedév fontosabb évfordulóihoz. 1—4. szám.
15. *Gyorstájékoztató a Magyar Könyvtártudományi Irodalomról*. 1—4. szám + mutató.
16. *Könyvtár és Művelődés*. Könyvtárügyi információk vezetőknek. 1—6. szám.
17. *Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom*. Referáló lap. 1—4. szám.
18. *Könyvtári Figyelő*. 1—4. szám.
19. *A Magyar Könyvtárak 1971. évi Bibliográfiai Tervei*. 59 l.
20. *Új Könyvek*. Könyvtárak állománygyarapítási tanácsadója. 1—24. szám. + mutató.

Деятельность Центра библиотекосведения и методической работы в 1970—1971 гг.

В основном, в упомянутом периоде, деятельность Центра библиотекосведения и методической работы определила, организованная в декабре 1970 г. Общегосударственная конференция по библиотечному делу. 1970-ый год был на основании этого, годом подготовки конференции, т. е. периодом исследований, составления докладов, тезисов, организации дискуссий. Из предварительных работ особенно значительным является издание, в котором сформулированы основные принципы и требования перспективного планирования массовых библиотек. Центр библиотекосведения и методической работы в составлении, разработке этой работы, оказал интенсивную помощь.

Потом, в 1971 году началась та работа, целью которой была, реализация точки зрения и предложений Конференции.

На основании упомянутого выше издания, областные библиотеки приступили к составлению перспективных планов. К выполнению этой работы Центр библиотекосведения и методической работы оказал интенсивную помощь.

На основании разработанных уже раньше директив по механизации, Центр ускорял разработку государственного плана по библиотечной механизации. В интересах этого, провел измерения, устраивал курсы и опубликовал информационные материалы.

В области кооперации по профилю комплектования, роль Центра заключается в том, что Центр поддерживает, составляет предложения, обрабатывает приобретенные уже совместные опыты. Государственному библиотечному и документационному совету составил, разработал предложение о состоянии кооперации в области профиля комплектования, опубликовал сборник статей, занимающихся отечественными опытами в этой области и сделал свои предложения на дальнейшее развитие этой деятельности. Принимал активное участие в работах, намеренных на формирование научно-информационной системы в области общественных наук.

В области научных исследований Центр библиотекосведения и методической работы смог в значительной мере шагнуть вперед. Но разработанные перспективные планы предоставляют базу для того, чтобы в ближайшем будущем и в этой области смог сыграть более значительную роль. В то время, во все большем темпе, в области библиотечной социологии и социологии чтения продолжал свои запланированные исследования. Проводились исследования в области развития литературного вкуса, в области чтения легкого чтения, исследовали связи провинциальной интеллигенции и библиотек, совместно с Государственной педагогической библиотекой и музеем, начали исследование читательских навыков и навыков пользования библиотекой педагогов. Параллельно с этим, проводили анализ оснащенности специальной литературой. На некоторых областях (например в области государство и юридические науки, социология) уже имеются и некоторые результаты.

В названном периоде, Центр библиотековедения и методической работы разработал предложения библиотечно-политической концепции профсоюзных библиотек и на основании этих предложений разработал систему требований к профсоюзным библиотекам и директивы для развития этих библиотек. Директивы в 1971 году, как рекомендации, Председательство Государственного совета профсоюзов, опубликовало.

В интересах повышения эффективности библиотечной деятельности, Центр развертывал свою деятельность и на многих других областях. Поддерживал все те движения, цель которых является — расширение и повышение читательской культуры. Помагал в организации, в популяризации этих движений. В второй половине 1971 года Центр включился в работу, связанную с подготовкой программы и мероприятий в Международном году книги. Собрал и составил программа отечественных библиотек, опубликовал венгерский вариант первого номера Бюллетеня Международного года книги.

Много сделал Центр в интересах улучшения библиотечного обслуживания некоторых слоев читателей. В настоящее время все свои усилия сосредоточает на удовлетворение запросов детских и юношеских читателей. Но сделал большие усилия и в интересах развития библиотечного обслуживания, живущих в Венгрии национальностей. В Центре началось исследование проблем библиотек высших учебных заведений; занимались с актуальными проблемами краеведческих собраний, состоянием музыкальных собраний, а также с многочисленными другими темами.

Центр библиотековедения и методической работы принимает участие в формировании окончательных форм подготовки библиотекарей; на устраиваемых Центром курсах, подготовили многочисленных библиотекарей.

Деятельность библиотек, культурных и научных учреждений страны Центр поддерживал ряда изданиями. Систематически публикует аннотированную рекомендательную библиографию *Новые книги* (Új Könyvek), которая оказывает непосредственную помощь библиотекам в руководстве комплектования, кварталы издает *Календарь событий* (Eseménynaplár), который содержит материалы для выставок и методические материалы для библиотечной пропаганды. В течении этих двух лет укрепились и реорганизованные в 1969-ом году специальные информационные периодические издания Центра: *Экспресс-информация венгерской библиотечной литературы* (Gyorstájékoztató a Magyar Könyvtártudományi Irodalomról), *Специальная литература по библиотековедению и документации* (Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom. Referáló Lap), реферативный журнал иностранной библиотечной и документационной литературы. Журнал *Библиотечный обзор* (Könyvtári Figyelő), в котором публикуются оригинальные статьи и документационные материалы.

Благоприятно сложились международные связи Центра, сотрудничество с зарубежными партнерами — особенно в отношении социалистических стран, — укрепились и стало более непрерывным. Это продвинули зарубежные командировки сотрудников Центра, их участие на конференциях (например: международная конференция заведующих библиотечных методических центров социалистических стран в Берлине, в 1971 году советско-венгерский семинар в Будапеште, московская сессия ИФЛА и т. д.). В рамках подготовки будапештской сессии ИФЛА, Центр в сотрудничестве с Венгерским обществом библиотекарей, подготовил рукопись издания, которое на трёх языках излагает настоящее состояние венгерского библиотечного дела.

Центр библиотековедения и методической работы, в упомянутом периоде, выполнял очень разнообразную деятельность. Но мы должны сказать, что Центр свои задачи успешно мог решить только в тесном сотрудничестве с библиотеками страны, с вовлечением в работу внешних сотрудников.

The Activities of the Centre for Library Science and Methodology

The work of the Centre during the period covered was focused on the 3rd National Library Conference held in December 1970. The year 1970 was taken up by the preparations: it was spent with investigations, discussions and drawing up reports. The study formulating the basic principles and needs for long-term planning in public libraries stands out among the preparatory works.

The realization of the proposals and decisions of the conference was started in 1971.

Making use of the study mentioned above the county libraries began preparing their long-term plans, here they received intensive help from the Centre.

On the basis of the guiding principles for mechanization, worked out earlier, the Centre urged the elaboration of a national plan for mechanization, and in order to facilitate it, it carried out surveys, organized courses, and published informative works.

Within the system of cooperation of acquisitions the Centre was ready to give stimulus, to make proposals and to process the common experiences: it submitted a report on the state of cooperation to the National Council for Libraries and Documentation, published a collection of articles on the Hungarian experiences, and drew up proposals for further progress. The Centre also took an active part in the efforts aiming at working out an information system for the social sciences.

In the field of organizing research the Centre did not make much advance, but the plans launched hold out the hope that in the future it will play a greater role in this field, too. Its own researches, however, were going on with promising results, especially in the fields of the sociology of reading and library sociology. They have carried out investigations on the possibility of developing the standard of literary taste, on reading habits, on the relationship of the country intelligentsia and the libraries, and together with the National Pedagogical Library the examination of the reading and library using habits of the teachers has been started. Parallel with that the studies on the supply of special literature have been continued, reaching the stage of conclusions in some fields, e. g. law and political science, sociology, etc.

It was during this period that the Centre worked out its proposal for a conception of library policy for the trade unions. This was followed by drawing up the requirements for trade union libraries and the guiding principles of their development. This latter was endorsed in 1971 by the Presidium of the Hungarian Trade Union Council and published as its recommendation.

There were other efforts, too, to increase the efficiency of library services. With its organizing and publicity experiences the Centre supported various campaigns aiming at the spreading of reading culture and raising its standards. In the second half of 1971 it became involved in the preparations for the International Book Year: it collected and coordinated the plans of the Hungarian libraries and published the first number of the Hungarian version of the International Book Year Bulletin.

The Centre was also active in improving the book supply of the various strata of the reading public, concentrating on meeting the needs of children and young readers. Another important concern was the improvement of library services among the non-Hungarian nationalities of Hungary. The examination of the problems of the academic and high-school libraries was also started. Attention was paid to the questions of local collections, to the position of music collections as well as to many other subjects.

The Centre contributed to the decisions on the forms of the training of librarians and held its own courses in librarianship.

Many of its publications render help to the libraries, the educative and scientific institutions of the country. The fortnightly *Új Könyvek* (Latest Books) gives regular advice for acquisitions, while the *Eseménynaptár* (Calendar of Events) helps library propaganda and the arranging of exhibitions. The information system of the field of librarianship was reorganized in 1969; the last two years saw the consolidation of the periodical publications: *Gyorstájékoztató a Magyar Könyvtártudományi Irodalomról* (Express Information on Hungarian Publications on Library Science), *Könyvtári és Dokumentációs Szakirodalom* (Abstracting Journal on Library Science and Documentation), and *Könyvtári Figyelő* (Library Review).

The international relations of the Centre also progressed well and cooperation with foreign partners — especially with those in socialist countries — strengthened and consolidated. This was facilitated by the foreign visits of the members of the staff, and by attending conferences, e. g. the Berlin conference of the library centres of the socialist countries in 1970, the Soviet-Hungarian library seminar held in 1971 in Budapest, the IFLA general meeting in Moscow, etc. Preparing for the 1972 Budapest meeting of IFLA the Centre — in collaboration with the Association of Hungarian Librarians — completed the manuscript of a publication describing Hungarian library affairs in three languages.

As it can be seen, the work of the Centre for Library Science and Methodology was of a varied character. It could fulfill its duties only by making use of the cooperative help of other libraries and by seeking the collaboration of experts from outside.

